

Innst. S. nr. 139.

(1998-99)

Innstilling fra samferdselskomiteen om virksomheten til Posten Norge BA.

St.meld. nr. 16 (1998-99).

Til Stortinget.

1. BAKGRUNN FOR MELDINGEN

1.1 Sammendrag

I samsvar med det overordnede styringsopplegget som er etablert for Posten Norge BA (Posten) legger Samferdselsdepartementet fram en melding om virksomheten i selskapet. Framlegget fra departementet er basert på Postens plandokument for 1998. Planen gjelder for perioden 1998-2000.

Posten ble etablert som et særlovsselskap pr. 1. desember 1996.

Eierskapet til Posten ivaretas av samferdselsministeren som generalforsamling. Det er besluttet at styret for selskapet hvert år skal legge fram for generalforsamlingen en plan for virksomheten. Bestemmelsene om dette er inntatt i selskapets vedtekter, jf. § 10.

En hovedoppgave framover for staten på postområdet er å sikre et landsdekkende formidlingstilbud av postsendinger til rimelig pris og til god kvalitet. Dette sikres gjennom utforming av regelverk og statens eierskap til Posten. Samferdselsdepartementet har med dette som utgangspunkt lagt opp til å foreta en kartlegging og vurdering av kvaliteten på de landsdekkende posttjenestene og av hvilke særskilte utfordringer Posten står overfor mht. å opprettholde et samfunnsplågt servicenivå for disse tjenestene, samtidig som det stilles krav om kostnadseffektivitet og en forretningsmessig drift av selskapet.

1.2 Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sigrun Eng, Eirin Faldet, Sverre Myrli, Gunn Olsen, Ola Røtvei og Karl Eirik Schjøtt-Pedersen, fra Fremskrittspartiet, Thore Aksel Nistad og Christopher Stensaker, fra Kristelig Folkeparti, Rigmor Kofoed-Larsen og Jan Sahl, fra Høyre, Ellen Gjerpe Hansen og lederen Oddvard Nilsen, fra Senterpartiet,

Jorunn Ringstad, fra Sosialistisk Venstreparti, Inge Myrvoll, og fra Venstre, May Britt Vihovde, er enig i at statens hovedoppgave på postområdet er å sikre et landsdekkende formidlingstilbud av postsendinger, til rimelig pris og god kvalitet.

Komiteen slutter seg derfor til at departementet nå vil foreta en kartlegging og vurdering av kvaliteten på de landsdekkende posttjenestene.

Komiteen ser det også som viktig å få kartlagt de utfordringer Posten står overfor med tanke på å opprettholde et samfunnsplågt servicenivå for disse tjenestene.

2. UTVIKLINGSTREKK OG UTFORDRINGER

2.1 Sammendrag

Postens kjernevirksomhet er og vil fortsatt være knyttet til formidling av landsdekkende brev- og pakkepostsendinger, distribusjon av blad og aviser i abonnement og til utførelse av grunntjenester for Postbanken. Posten utfordres i dag på alle disse områder.

Utviklingen er generelt preget av rask teknologiutvikling, endrede kundekrav, økende konkurranse og økt internasjonalisering.

Teknologiske nyvinninger er en viktig drivkraft bak utviklingen i markeds- og konkurranseforholdene.

Selv om også fysisk informasjonsformidling har økt i volum fram til nå, regner Posten i sine prognoser med at det rundt århundreskiftet vil skje en utflåting og nedgang i volumene på grunn av overgang til bruk av substituerende elektroniske produkter.

Vel 40 pst. av det totale adresserte brevpostvolumet består av administrativ korrespondanse og er det området som i størst grad antas å bli erstattet av elektroniske produkter.

Posten har i dag enerett på formidling av brevpost innenfor bestemte vekt- og prisgrenser. Enerettsområ-

det bidro i 1997 med i underkant av 40 pst. av den totale omsetningen for selskapet.

Posten regner med at enerettsområdet vil utgjøre en relativt lavere andel av omsetningen i framtiden som følge av at områder som IT-tjenester og lettgoods antas å ha en høyere vekst enn enerettsområdet.

Posten kjøpte i 1995 Statens Datasentral AS (nå Posten SDS) som et virkemiddel for å få et sterkere tilbud i markedet for elektroniske nettjenester. En forutsetning for å lykkes som en ledende norsk informasjonsformidler er en vesentlig økning i volum og omsetning.

Markedet for transport av pakker (lettgoods inntil 30-40 kg) har vist en jevn vekst de senere årene. Utviklingen er generelt preget av økende konkurranse og skjerpede krav til hurtighet og kvalitet.

Det tradisjonelle ekspedisjonsnettet blir av stadig mindre betydning for Postens evne til å kunne tilby sine tjenester, herunder basistjenestene. Omfanget av manuelle bank- og betalingstjenester, som tradisjonelt har stått for hovedtyngden av trafikken ved postkontorene, har gått dramatisk ned de senere år som følge av økt bruk av brevgiro og elektroniske løsninger, herunder minibanker og betalingsterminaler. Utviklingen har i tillegg gått i retning av økt bruk av dør-til-dør-tjenester når det gjelder inn- og utlevering av post.

Posten har som følge av endringer i etterspørselen foretatt en vesentlig restrukturering av ekspedisjonsnettet.

De ulike lands postverk utsettes både nasjonalt og internasjonalt for økende konkurranse fra hverandre. Som følge av dette har det skjedd vesentlige strukturelle endringer mht. inngåelse av ulike typer allianser og oppkjøp de senere årene, både mellom ulike nasjonale postverk og mellom postverk og private aktører.

Regulering av markedet

Statens eierskap i Posten er regulert i postselskapsloven, jf. lov 22. november 1996. Den overordnede politiske styring av Postens virksomhet ivaretas for øvrig gjennom postloven og postforskriften, jf. lov 29. november 1996 og forskrift av 1. juli 1997 om formidling av landsdekkende postsendinger. Postloven og postforskriften har blant annet regler for enerettsområdets avgrensning, om innføring av konsesjonsplikt, om finansiering av merkostnader for samfunnsplagte tjenester og om fastsettelse av prinsipper for tilsyn med postmarkedet.

Posten har enerett til regelmessig å formidle mot vederlag lukket, adressert, innenriks brevpost med vekt inntil 350 gram, til å formidle i Norge tilsvarende sendinger fra utlandet og til å formidle tilsvarende sendinger fra Norge til utlandet. Eneretten omfatter brevpost med pris inntil 5 ganger grunntaksten for et innenriks prioritert brev innenfor første vektklasse (20 gram). På områder som ikke omfattes av eneretten, er Posten underlagt samme reguleringsregime som andre postoperatører.

For tjenester som kommer inn under Postens enerett, ligger det fast at det skal være geografisk enhetsporto.

Det vil ikke være til hinder for at Posten på forretningsmessig basis fortsatt kan tilby rabatter og differensierte priser når dette er nødvendig av konkurransemessige årsaker, og det kan bidra positivt til Postens samlede resultat.

Det er i konsesjonen til Posten stilt krav om oppfyllelse av samfunnsplagte oppgaver som motytelse til eneretten. Konsesjonen er fastsatt av Samferdselsdepartementet den 1. oktober 1997 og gjelder til og med 30. september 2001. Finansiering av merkostnadene ved å opprettholde et samfunnsplagte servicenivå ut over det som er driftsøkonomisk lønnsomt skjer dels ved at deler av overskuddet fra enerettsområdet er ørmerket for dette, dels ved statlige bevilgninger til kjøp av posttjenester. Ut over dette styres Postens virksomhet etter vanlige forretningsmessige prinsipper. Post- og teletilsynet er på postområdet departementets operative enhet for gjennomføring av tiltak som sikrer at postoperatører oppfyller og etterlever de krav som stilles i lov, forskrifter og konsesjonsvilkår.

I EU ble det 15. desember 1997 vedtatt et europaparlaments- og rådsdirektiv 97/67/EF om felles regler for utviklingen av et indre marked for posttjenester i Fellesskapet, og forbedringer av tjenestenes kvalitet (postdirektivet). Formålet med postdirektivet er å skape felles rammebetingelser for alle postoperatører i det indre marked.

EØS-komiteen har ved beslutning av 25. september 1998 vedtatt at postdirektivet skal inngå som en del av EØS-avtalen, jf. St.prp. nr. 12 (1998-99) og Ot.prp. nr. 18 (1998-99).

Hovedutfordringer

Med utgangspunkt i dagens markeds- og konkurranse situasjon mener Postens styre at konsernet vil stå overfor følgende hovedutfordringer i de kommende år:

- Forbedre service og kvalitet.
- Møte økende konkurranse.
- Møte nedgang i fysisk brevpost.
- Rekruttere, utvikle og beholde kvalifisert arbeidskraft.
- Tilpasse kostnadsnivået.

En av de viktigste utfordringene for Posten framover vil være å løse de samfunnsplagte kravene på en effektiv og god måte. Til tross for omfattende tiltak for å forbedre service og kvalitet, har Posten utfordringer på dette området.

Departementet vil følge utviklingen i markedet for konkurranseutsatte posttjenester innenfor det samfunnsplagte området for å sikre lovens formål om et landsdekkende formidlingstilbud til rimelig pris og til god kvalitet.

Situasjonen på arbeidsmarkedet har ført til et generelt problem med å rekruttere og beholde kvalifisert arbeidskraft. Postens styre ser det derfor som en viktig utfordring å sikre tilgang på nødvendig arbeidskraft og kompetanse.

Departementet legger i denne sammenheng vekt på at Posten, så lenge samfunnspålagte servicekrav oppfylles, må ha stor frihet til å utvikle sitt tjenestetilbud og til å velge de betjeningsformer som er mest effektive og best egnet i de enkelte tilfeller, og til å inngå ulike typer allianser og samarbeidsavtaler.

2.2 Komiteens merknader

Komiteen er kjent med at Posten i dag utfordres på en rekke områder og viser til teknologisk utvikling, endrede kundekrav, økende konkurranse og økt internasjonalisering.

Komiteen har merket seg at selv om den fysiske informasjonsformidlingen har økt, viser Postens prognoser at det ved århundreskiftet vil skje en utflating og nedgang.

Komiteen har videre registrert at Posten regner med at enerettsområdet i framtida vil utgjøre en mindre del av omsetningen fordi områder som IT-tjenester og lettgoods antas å ha en høyere vekst enn enerettsområdet.

Komiteen har merket seg at det tradisjonelle ekspedisjonsnettet stadig blir av mindre betydning for at Posten kan tilby sine tjenester. Komiteen har merket seg at dette også gjelder basistjenester.

Komiteen har videre registrert at årsaken til dette er omfanget av manuelle bank- og betalingstjenester. Disse tjenestene har tidligere stått for hovedtyngden av trafikken ved postkontorene. Komiteen har merket seg at disse tjenestene har gått dramatisk ned de seinere år på grunn av økning i bruk av brevgiro og elektroniske løsninger.

Komiteen har også merket seg at inn- og utlevering av post har endret seg i retning av dør-til-dør-tjenester, og at dette vil øke i årene framover i tråd med at de elektroniske systemene utvikles og tas i bruk.

Komiteen har merket seg at Posten med bakgrunn av endringer i etterspørselen har foretatt en vesentlig restrukturering av ekspedisjonsnettet.

Komiteen registrerer også at de ulike lands postverk utsettes for nasjonal og internasjonal konkurranse og at det som følge av dette har skjedd strukturelle endringer som inngåelse av ulike typer allianser og oppkjøp de seinere årene.

Regulering av markedet

Komiteen vil understreke at reguleringer på postområdet angir viktige rammebetingelser for Postens virksomhet.

Komiteen vil videre understreke at kjernevirksomheten fortsatt vil være formidling av landsdekkende brev, pakkepost, distribusjon av blad og aviser i abonnement og utførelse av grunntjenester i Postbanken.

Komiteen vil understreke at for de tjenester som kommer inn under Postens enerett ligger det fast at det skal være geografisk enhetsporto.

Komiteen vil videre bemerke at dette ikke skal være til hinder for at Posten på forretningsmessig

grunnlag fortsatt kan tilby rabatter og differensiere priser dersom dette er nødvendig av konkurransemessige grunner. Dette må skje på en slik måte at det legges opp til likeverdige priser uavhengig av geografisk beliggenhet.

Komiteen registrerer at dette kan bidra til å styrke Postens samlede resultat.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Venstre, viser til at det i konsesjonen til Posten er stilt krav om oppfyllelse av samfunnspålagte oppgaver som motytelse til eneretten.

Flertallet legger til grunn at finansieringen av merkostnadene ved å opprettholde et samfunnspålagt servicenivå, utover det som er bedriftsøkonomisk lønnsomt, fortsatt må skje dels ved at deler av overskuddet fra enerettsområdet er øremerket for dette, og dels ved statlige bevilgninger til kjøp av posttjenester.

Flertallet peker på at utover dette styres Postens virksomhet etter vanlig forretningsmessige prinsipper.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og Høyre har merket seg de metodiske problemene med å beregne kostnadene knyttet statens kjøp av ulønnsomme posttjenester. Dette problemet som kun lar seg løse ved å konkurransesette statens kjøp av ulønnsomme posttjenester.

Disse medlemmer vil understreke prinsippet om at staten skal kjøpe basis posttjenester i de områdene av landet der det ikke er kommersielt grunnlag for slike tjenester.

Disse medlemmer vil vise til Innst. O. nr. 4 (1996-97) der Høyres medlemmer i komiteen uttrykker:

"Disse medlemmer understreker videre at Postens markedstilpassing og forbrukerens krav til landsdekkende posttjenester til best mulig kvalitet til lavest mulig pris, tilsier at Postens monopoltjenester blir gjenstand for en sunn konkurranse. Disse medlemmer viser i denne sammenheng til høringsuttalelse fra såvel Administrasjonsdepartementet som Konkurransetilsynet som mener at bl.a. slike hensyn tilsier at en bør tilate konkurranse på alle postale tjenester. Disse medlemmer er enig i dette.

Disse medlemmer vil derfor gå inn for en avvikling av enerettsområdet for Posten, men samtidig innføre en konsesjonsordning som vil sikre forbrukerne i hele landet landsdekkende basistjenester."

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet mener at så lenge Posten Norge BA har monopol på riksdekkende formidling av lukkede adresserte brev inntil 350 gram, opprettholdes det enhetstakst for denne gruppe postsendinger.

Disse medlemmer mener at dersom monopolet opphører, må det være en forutsetning for den som får konsesjon, at systemet med enhetstakst opprettholdes innenfor landets grenser for formidling av lukkede adresserte brev inntil 350 gram.

Hovedutfordringer

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Venstre, er kjent med at Posten vil stå overfor store utfordringer i årene som kommer.

Flertallet har registrert at utfordringene vil komme i forholdet til bedre service og kvalitet, økende konkurranse, nedgang i fysisk brevpost, rekruttere og beholde kvalifisert arbeidskraft og tilpasse kostnadsnivået.

Flertallet er kjent med at markedsutviklingen og mulighetene for ny teknologi har ført til nye krav fra kundene og at Postens framtidige posisjon i markedet i stor grad vil være avhengig av hvordan Posten klarer å møte disse kravene. Dette gjelder bl.a. endrede åpningstider og ta i bruk (tilby) nye tjenester.

Flertallet er enig med departementet i at en av de viktigste utfordringene for Posten vil være å løse de samfunnspålagte kravene på en effektiv og god måte.

Flertallet har merket seg at styret i § 10-planen understreker et særlig behov for å forbedre kvaliteten på framsendingstider.

Flertallet forutsetter at departementet vil følge utviklingen i markedet for konkurranseutsatte posttjenester innenfor de samfunnspålagte oppgavene.

Flertallet vil understreke at dette er for å sikre lovens formål om et landsdekkende formidlingstilbud til rimelig pris og god kvalitet.

Flertallet er videre enig med departementet at så lenge krava om samfunnspålagte oppgaver og servicekrav oppfylles, må Posten ha stor frihet til å utvikle sitt tjenestetilbud og til å velge de mest effektive betjeningsformer.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og Høyre vil understreke viktigheten av at Posten settes i stand til å møte de store utfordringene selskapet står overfor i årene som kommer. Det forventes at konkurransen fra utenlandske aktører vil øke og at integreringen av markedet for posttjenester internasjonalt vil fortsette. Samtidig svekkes grensene for postprodukter i forhold til andre produkter. Det er grunn til å anta at det vil finne sted en utvikling innen postsektoren som er parallell med den som har funnet sted innen telesektoren.

Disse medlemmer er enig i Samferdselsdepartementets vektlegging av å redusere kostnadsnivået. Det er en forutsetning for å møte den tøffe konkurransen fra store utenlandske aktører og for å kunne oppnå kvalitetsmålene som er satt for selskapet. Klarer ikke Posten å konkurrere på kvalitet i sentrale strøk av landet og generere overskudd fra dette markedet, vil det få konsekvenser for Postens muligheter til å tilby gode tjenester i distriktene. Utfordringen består ikke i å tilby gode tjenester i sentrale strøk, der er det et kommersielt grunnlag for denne type tjeneste. Utfordringen er å tilby tjenester der det ikke er et kommersielt grunnlag.

For å mestre disse utfordringene er det viktig at Posten er organisert slik at styret og administrasjon har et størst mulig handlingsrom. Disse medlemmer vil vise til følgende merknader fra Høyres medlemmer i Innst. S. nr. 285 (1995-96):

"Disse medlemmer mener videre at dette også må ses i sammenheng med de utfordringer og muligheter som ny teknologi skaper for Postverket. Disse medlemmer mener de nevnte forhold gir Postverket utfordringer som vil kreve en annen beslutningsstruktur enn den Postverket har i dag. Denne strukturen må være utformet slik at bedriftens ledelse raskt kan fange opp og sette i verk de tiltak som er nødvendig for kontinuerlig å bevare bedriftens konkurransekraft. Disse medlemmer mener dette nødvendigvis gjør en omgjøring av Postverket fra forvaltningsbedrift til A/S."

Disse medlemmer vil videre vise til vedlegg 1, Plan for Postens virksomhet i St.meld. nr. 16 (1998-99) der Posten Norge BA på side 46 uttrykker:

"Det knytter seg likevel ulemper til den valgte selskapsformen basert på særlov. Det er enkelte forventninger om at det fortsatt skal utøves styring som om Posten var en del av staten, selv om selskapet rent styringsmessig er helt på linje med et aksjeselskap.

Posten har erfart at selskapet ikke konsekvent regnes som et selskap som er likestilt med aksjeselskap, og dermed kommer inn under selskapskatteloven § 1-1. Konsekvensen er at et av formålene med selskapsetableringen, som er å gi Posten driftsbetingelser på linje med det som gjelder for private selskaper, ikke oppfylles. Statens postselskap settes da i en skattemessig særstilling i forhold til konkurrerende private virksomheter. Dersom Posten ikke anses å falle inn under selskapskatteloven § 1-1, vil dette ha konsekvenser både for formuesbeskatningen av selskapet og den skattemessige behandlingen av gitt og mottatt konsernbidrag. Posten vil ta initiativ til en avklaring. Dersom utfallet innebærer at Posten forskjellsbehandles, så vil det være et viktig ankepunkt mot selskapsformen.

Den største forskjellen mellom Postens selskapsform og et aksjeselskap knytter seg til personalsiden og særlig Postens binding til det statlige avtaleverket. Posten er en svært personalintensiv bedrift hvor ca. 65% av kostnadene er personalkostnader. Posten Norge er bundet til hovedtariffavtalen i staten, og dennes utforming og innretning gir betydelige konsekvenser for selskapets økonomiske resultat og soliditet."

På denne bakgrunn vil disse medlemmer fremme følgende forslag:

"Posten Norge BA omdannes til aksjeselskap fra 1. januar 2000."

3. POSTKONSERNETS UTVIKLING 1996-98

3.1 Sammendrag

I kap. 3 i meldingen gis det en oversikt over endringer i organisasjons- og styringsmodell, endringer i nettstrukturen, service- og prisutvikling, bemanningsutvikling og økonomiske nøkkeltall.

Fra å være en integrert del av staten, direkte knyttet til det årlige statsbudsjettet, ble postverket 1. desember 1996 omdannet til et selvstendig selskap, Posten Norge BA, der styret har det fulle økonomiske ansvaret for driften.

Postverket utøvde tidligere statens eierrolle i Postbanken. I forbindelse med omdanningen av Postverket til særlovsselskap, ble det fastsatt at Samferdselsdepartementet skulle overta utøvelsen av statens eierrolle i Postbanken.

Styret for Posten har, i tråd med de intensjoner som ble lagt til grunn for selskapsetableringen, lagt vesentlig vekt på å utvikle en organisasjons- og styringsmodell som forbedrer mulighetene for styring og oppfølging av virksomheten. Det ble derfor fra 1. januar 1998 etablert en ny organisasjons- og styringsmodell basert på inndeling av virksomheten i forretningsområder med gjennomgående resultatansvar.

Posten har for tiden datterselskapene, Posten SDS AS (forretningsområde organisert som eget rettssubjekt), Forbruker-Kontakt AS og Billett-service AS.

Perioden 1996 til 1998 har vært preget av omfattende endringer i ekspedisjonsnett. Gjennomføring av styrets vedtak fra 1996 om omstrukturering av ekspedisjonsnett vil være fullført i løpet av første halvår 1999. Antall egendrevne postkontor vil da være redusert fra 2 228 pr. 1. januar 1996 til ca. 900, hvorav noen postkontor vil være oppgradert til postsentre med utvidet tjenestespekter. Samtidig vil antall postfilialer i perioden ha økt fra 128 til ca. 450 og antall landpostruter ha økt fra 2 350 til ca. 2 400.

Endringene i nettstrukturen preges av omlegging fra stasjonære ekspedisjonssteder til økt grad av oppsøkende ekspedisjonstjeneste, særlig overfor bedriftskunder og overfor kunder i distriktene, overgang fra postkontordrift i egen regi til filialdrift og annet samarbeid med samarbeidspartnere samt økt bruk av og satsing på tjenester i det elektroniske nettet. I byer og tettsteder tilbys det i stadig økende grad dør-til-dør-service til bedriftskundene.

Basert på erfaringene i forbindelse med omorganiseringen av ekspedisjonsnett og andre omorganiseringer den senere tid, gjennomgår nå Posten, bl.a. i samarbeid med Kommunenes Sentralforbund, retningslinjene for samarbeidet med kommunene i planleggingsprosesser som berører postkontornettet. Samferdselsdepartementet ser dette som viktig for å sikre et grunnleggende tilbud av posttjenester av høy kvalitet i alle deler av landet.

Posten er nå midt inne i en prosess om effektivisering av postomdelingen, som bl.a. innebærer at postkasser i en del områder bes flyttet/samlet på samlestativer. Posten har fastsatt særskilte retningslinjer for saksbehandlingen ved avgjørelser om postkassепlassering. Samferdselsdepartementet er ikke klageorgan i denne type saker av forretningsmessig karakter.

Samferdselsdepartementet legger til grunn at den pågående effektivisering og omstilling i Posten skal

komme kundene til gode i form av et bedre og billigere tilbud enn det som ellers ville vært mulig.

Ifølge Posten er servicenivået i distriktene, bl.a. på grunn av økt bruk av landposttjeneste og postfilialer, blitt forbedret de siste årene. Ca. 500 000 husholdninger blir pr. i dag betjent av landpostruter som tilbyr omtrent de samme tjenestene som et postkontor.

I byer og tettsteder har en del kunder fått noe lengre vei til postkontoret når antall postkontor er blitt redusert. Det er imidlertid i disse områdene et godt alternativt tilbud gjennom et stort antall minibanker og betalingsterminaler samt spesialtilbud til bedriftskunder.

Til tross for omfattende tiltak for å forbedre leveringspåliteligheten har Posten fortsatt utfordringer mht. å forbedre kvaliteten, særlig mht. framsendingstider.

Kvaliteten på levering av brevpost er ikke god nok i forhold til de servicemål som er satt for tjenesten.

Prisen for Postens tjenester er sammen med kvaliteten på tjenestene en viktig konkurransefaktor. Som følge av økt konkurranse har Posten gått over til økt bruk av markedsorienterte priser for sine tjenester. På områder med sterk konkurranse, f.eks. innenfor lettgodsmarkedet, reguleres prisnivået i dag i stor grad av tilbud og etterspørsel i markedet.

For tjenester som faller inn under eneretten er det fastsatt at det skal være geografisk enhetsporto, dvs. at prisen på en og samme tjeneste skal være den samme i hele landet. Dette innebærer at prissettingen for enerettstjenestene er basert på et system med geografisk krysssubsidiering innen de ulike produktgruppene.

Posten, som en av Norges største arbeidsgivere og med aktiviteter over hele landet, har naturlig nok en sentral rolle når det gjelder sysselsettingen i distriktene.

Pr. 31. desember 1997 var det 30 910 tilsatte i konsernet. Antall årsverk utgjorde samtidig 27 050. Det har vært en forskyvning av antall tilsatte fra ekspedisjonsnett til logistikknett, dvs. en overføring til transport- og sorteringsoppgaver.

Konsernet hadde i første halvår 1998 en omsetning på 5 990 mill. kroner, som er en økning fra tilsvarende periode i 1997 på rundt 9 pst. Omsetningsøkningen har funnet sted både for portoinntekter og statlig betaling for ulønnsomt nett. Overskuddet før skatt første halvår 1998 var på 223 mill. kroner, mot 152 mill. kroner i tilsvarende periode i 1997, dvs. en økning på om lag 47 pst. Egenkapitalandelen utgjorde 26,8 pst., tilsvarende 29,9 pst. når kassehold for Postbanken fratrekkes totalkapitalen.

3.2 Komiteens merknader

Komiteen er kjent med at styret i Posten, i tråd med de intensjoner som ble lagt til grunn for selskapsetableringen, har lagt stor vekt på å utvikle en organisasjons- og styringsmodell som forbedrer muligheten for styring og oppfølging av virksomhetene.

Komiteen har videre registrert at det fra 1. januar 1998 ble etablert en ny organisasjons- og styringsmodell basert på inndeling av virksomheten i forretningsområder med gjennomgående resultatansvar.

Komiteen er også kjent med at perioden 1996 til 1998 har vært preget av store endringer i ekspedisjonsnettet, og at dette arbeidet fortsetter i 1999. Komiteen er kjent med at det i løpet av 1999 vil være ca. 900 egendrevne postkontor igjen, og at dette antallet er redusert fra 2 228.

Komiteen er kjent med at noen av de egne drevne postkontorene vil være oppgradert til postsentre med utvidet tjenestetilbud.

Komiteen har også merket seg at det samtidig er en økning i antall postfilialer fra 128 til 450 og at antall landpostruter har økt.

Komiteen har merket seg at omstruktureringen av ekspedisjonsnettet innebærer en reduksjon i antall tilsatte på ca. 2 900 årsverk i denne del av nettet.

Komiteen har registrert at Posten nå i økende grad satser på samarbeid med butikkjeder, bensinstasjoner m.m. for å få utført postens tjenester.

Komiteen har merket seg at Posten ut fra erfaringer med omorganisering av ekspedisjonsnettet og andre omorganiseringer skal foreta en gjennomgang bl.a. med Kommunenes Sentralforbund. Dette for å se på retningslinjene for samarbeid med kommunene i planleggingsprosesser som berører postkontornettet.

Komiteen er enig med Samferdselsdepartementet i at dette er viktig for å sikre grunnleggende tilbud av posttjenester over hele landet.

Komiteen har merket seg at Posten nå er inne i en prosess om effektivisering av postomdelingen, og at det er fastsatt særskilte retningslinjer for saksbehandlingen ved avgjørelse om postkassesplasseringer.

Komiteen har videre merket seg at den vedtatte omlegging av postomdelingstjenesten som går fram mot år 2003, vil berøre arbeidssituasjonen til over 5 000 ansatte.

Komiteen vil understreke viktigheten av at de ansatte og deres organisasjoner trekkes inn i omorganiseringsprosesser som berører deres arbeidssituasjon.

Komiteen er kjent med at prisene på Postens produkter fastsettes av Postens styre, men at takstene for A-post innenlands skal godkjennes av Samferdselsdepartementet.

Komiteen er enig i at dette må ses i sammenheng med Postens enerett og de overordna politiske mål som er knyttet til eneretten.

Komiteen er enig i at hovedoppgaven for staten er å sikre husstander og bedrifter over hele landet grunnleggende posttjenester av god kvalitet og til rimelige priser.

Komiteen er derfor enig med departementet i at den pågående effektivisering og omstilling i Posten skal komme kundene til gode i form av bedre og billigere tilbud.

Komiteen er også av den oppfatning at god kvalitet er helt avgjørende for Postens muligheter til å møte

den økte konkurransen og de stadig skjerpede kundekravene.

Komiteen har registrert at kunder i noen byer og tettsteder har fått lenger veg til sitt postkontor fordi antall postkontor er redusert.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Venstre, vil bemerke at det i byer og tettsteder er gode alternative tilbud i form av minibanker, betalingsterminaler osv.

Flertallet har registrert at til tross for omfattende tiltak for å forbedre kvaliteten på leveringspåliteligheten, står Posten fortsatt overfor store utfordringer.

Flertallet har registrert at dette særlig gjelder på framsendingstider og at kvaliteten på levering av brevpost ikke er god nok i forhold til de servicemål som er satt for tjenesten.

Flertallet vil be om at departementet foretar en gjennomgåelse av framsendingsmålet for A-post.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og Høyre har merket seg at underkant av 80 pst. av A-posten kommer fram til mottaker til avtalt tid. Dette er langt under målet på 93 pst. som Stortinget har fastsatt, og disse medlemmer er misfornøyde med Postens oppnåelse av servicemålene. Posten mottar i 1999 580 mill. kroner fra staten for å oppfylle disse målene.

Disse medlemmer mener at det er galt at Posten skal motta godtgjørelse som avtalt når Posten ikke leverer de tjenester de er pålagt. Dette gir gale incitamenter til Posten og gir feilaktige signaler til statens øvrige avtalepartnere.

Disse medlemmer vil vise til Sverige som benytter det samme mål på kvalitet på framføring av A-post som Norge, i 1998 hadde en framføringsgrad på 96 pst. Selv om det er forskjell på topografi og folketall, viser resultatene at målene som Stortinget har satt for Posten Norge BA er mulig å oppnå. Det krever at Posten må bedre ressursutnyttelsen for å innfri målene om service og kvalitet som kunder og eiere forventer.

4. PLANER FOR VIRKSOMHETEN 1998-2000

4.1 Sammendrag

Konsernets overordnede mål og strategier

Posten har i sin strategiplan trukket fram følgende dimensjoner som viktige for å oppnå et tilfredsstillende økonomisk resultat:

- Kvaliteten på tjenestene og kundenes tilfredshet.
- Medarbeidernes kompetanse og tilfredshet.
- Kostnadseffektivitet.
- Tilgang på tilstrekkelig kapital.

For å møte den økende konkurransen og for å sikre det nødvendige økonomiske grunnlaget for driften, har styret i Posten vedtatt følgende tredelte strategi for virksomheten de nærmeste årene:

1. Posten skal forbedre sin lønnsomhet ved å effektivisere det totale leveranseapparatet og styrke markedsførings- og salgsvirksomheten innenfor alle Postens virksomhetsområder. Samtidig vurderer konsernet å konkurranseutsette enkelte service- og støttefunksjoner.
2. Posten skal styrke sin posisjon gjennom målrettet satsing på produktutvikling innenfor områder som er nært knyttet til Postens kjerneområder. Samtidig sattes det på å videreutvikle de nye forretningsområdene innen markedskommunikasjon og nye handelsformer. Posten har ambisjon om å vokse minst like sterkt som markedet for øvrig innenfor enkelte områder av elektroniske informasjonstjenester.
3. Posten skal styrke sin forretnings- og markedsmessige orientering gjennom utvikling av interne systemer og ressurser.

Etter Samferdselsdepartementets vurdering er det generelt godt samsvar mellom de hovedstrategier som er presentert i Postens § 10-plan og de rammebetingelser som er lagt til grunn for virksomheten fra Stortingets side.

Departementet legger til grunn at Posten, så lenge samfunnspålagte servicekrav er oppfylt, må ha stor frihet til å utvikle sin egen organisasjon innenfor rammen av fastsatte vedtekter, til å utvikle sitt tjenestetilbud, og til å velge de betjeningsformer som er best egnet i det enkelte tilfelle.

Departementet mener det er viktig med økt fokus på kostnadssiden både av konkurransemessige hensyn, og for å sikre at produksjonen av samfunnspålagte oppgaver skjer på en så kostnadseffektiv måte som mulig. Hensynet til kostnadseffektivitet forutsettes imidlertid veid mot hensynet til service og kvalitet.

Ut over basistjenestene vurderer Posten kontinuerlig tjenestetilbudet for å tilpasse dette til de krav markedet til enhver tid setter. Uavhengig av hva som er samfunnspålagte krav, er god kvalitet helt avgjørende for Postens muligheter til å møte den økte konkurransen og de skjærpede kundekravene. Postens framtidige markedsposisjon vil dessuten være avhengig av i hvilken grad selskapet klarer å konkurrere på pris og samtidig sikre et tilfredsstillende økonomisk resultat. Posten legger i sin strategiplan bl.a. opp til å bruke pris mer aktivt som strategisk virkemiddel for å bedre lønnsomheten. Departementet ser det i denne sammenheng som viktig at det trekkes et klart skille mellom konkurranseutsatte tjenester og tjenester som omfattes av eneretten. For å sikre en reell konkurranse for tjenester som faller utenfor enerettsområdet, legger departementet vekt på at Posten bør ha mest mulig like rammevilkår som konkurrentene mht. prisfastsetting.

Departementet ser det som et mål å arbeide for å unngå større geografiske prisforskjeller. Et viktig utgangspunkt for prisfastsettingen vil imidlertid være at kostnadene som knytter seg til konkurranseutsatte tjenester skal dekkes av inntekter for disse tjenestene, og ikke av inntekter fra enerettsområdet.

For tjenester som kommer inn under Postens enerett ligger det fast at det skal være geografisk enhetsporto. Dette vil ikke være til hinder for at Posten på forretningsmessig basis fortsatt kan tilby rabatter og differensiere priser når dette er nødvendig av konkurransemessige årsaker, og det kan bidra positivt til Postens samlede resultat slik det er lagt til grunn i St.meld. nr. 41 (1995-96).

Hovedmål og strategier for forretningsområdene

Postens kjernevirksomhet vil fortsatt være knyttet til distribusjon av fysisk informasjon og pakker samt utføring av banktjenester på vegne av Postbanken.

I strategiplanen er det med dette som utgangspunkt fokusert på konsernets hovedmål og strategier innenfor følgende hovedområder: informasjonsformidling, lett-gods, fjernhandel, internasjonale tjenester, IT-tjenester samt ulike tjenester knyttet til ekspedisjonsnett, herunder bank- og betalingsformidling.

Innen markedet for fysisk informasjonsformidling har Posten som mål å opprettholde sin markedsposisjon for adresserte brev og øke markedsandelen for distribusjon av aviser og blad. Posten har samtidig et mål om å bli en ledende kanal for markedskommunikasjon/reklame.

For å styrke markedsposisjonen innen lettgodsmarkedet ser Posten det som nødvendig å utvide produkttilbudet.

Posten er den dominerende leverandøren og samarbeidspartner innen postordrehandel og vil i planperioden søke å styrke denne posisjonen. Samtidig ønsker konsernet å bli en viktig aktør i markedet for elektronisk handel.

Selv om de innenlandske posttjenestene utgjør den langt største delen av Postens virksomhet, er det også en betydelig del av tjenestene som foregår mellom Norge og andre land, og Posten satser på en videreutvikling av disse markedene.

Det er et mål at Posten SDS skal bidra til å opprettholde Postkonsernets posisjon som en ledende norsk informasjonsformidler når stadig større deler av informasjonsflyten flyttes over til elektroniske medier.

For å motvirke noen av de økonomiske konsekvensene for ekspedisjonsnett av bortfallet av manuelle bank- og betalingstjenester, vurderer Posten kontinuerlig andre områder som det kan være aktuelt å satse på med utgangspunkt i dette nettet. Det er en forutsetning at disse tjenestene enten bidrar til å støtte opp om basistjenestene eller i seg selv bidrar til å styrke selskapets økonomi.

Samferdselsdepartementet ser generelt behov for at Posten sikrer seg flere ben å stå på. En forutsetning for å øke produktspekteret vil imidlertid være at dette vil

bidra til å øke lønnsomheten for konsernet totalt sett, og at dette ikke går på bekostning av Postens samfunnspålagte ansvar for etablerte produkter og tjenester.

Departementet legger samtidig stor vekt på at Postens kjernevirksomhet fortsatt skal være knyttet til distribusjon av fysisk informasjon og pakker samt utføring av banktjenester på vegne av Postbanken.

Når det gjelder Postens satsing for å øke lønnsomheten i filialnettet, vil departementet bl.a. vise til forsøkene med offentlige servicekontorer.

Regjeringen ønsker å innføre offentlige servicekontor som en generell ordning som i hovedsak er basert på lokalt initiativ og samarbeid mellom kommunene og statlige etater.

Nettstruktur, organisering og lokalisering

Samferdselsdepartementet vil generelt understreke viktigheten av at Posten, innenfor de overordnede rammer som er trukket opp for virksomheten, får tilstrekkelig frihet til å tilpasse nettet til behovene i markedet og en forsvarlig økonomi.

Departementet legger til grunn at effektivisering og omstilling i Posten skal komme kundene til gode i form av et bedre og billigere tilbud enn det som ellers ville vært mulig, og at det i første rekke vil være konsesjonen til Posten og servicekravene som er fastsatt der, som setter grenser for hvor langt selskapet kan gå i effektivisering/omlegging av nettstrukturen.

Det har vært antatt at enkelte eldre og funksjonshemmede i dag kan ha problemer med å få hentet/levert postpakker og andre registrerte postsendinger samt få utført manuelle banktjenester i byer/bymessige strøk og i byenes randsoner. Samferdselsdepartementet vurderer for tiden behovet for å etablere særordninger for å sikre tilgjengelighet til Postens basistjenester og Postbankens grunntjenester. Det legges til grunn at en eventuell særordning bør fanges opp av kravene til samfunnspålagte tjenester i konsesjonen til Posten og dermed vil gå inn i beregningsgrunnlaget for kjøp av driftsøkonomisk ulønnsomme posttjenester.

Behovet for raskere beslutningsprosedyrer, enklere overordnet styring, klarere ansvars- og rollefordeling mellom eier, styre og daglig leder samt sterkere fokus på forretningsmessige hensyn som følge av økt konkurranse var av de viktigste argumenter for å etablere Posten som særlovsselskap og gi selskapet rammevilkår som i større grad svarer til konkurrentenes. Ifølge Posten viser erfaringene så langt at selskapsformen i hovedsak har svart til forventningene.

Innenfor rammen av den valgte organisasjonsformen, legger departementet til grunn at Posten må ha stor handlefrihet til å velge virkemidler når det gjelder den interne organisering og bemanning av virksomheten.

Service- og støttefunksjoner har hittil utgjort en relativt stor andel av Postens totale aktiviteter. Det er ifølge Posten en målsetning at disse skal reduseres i den nye forretnings- og styringsstrukturen. Reduksjonen vil i

det vesentlige skje ved overføring av ressurser til forretningsområdene, men vil også kunne skje ved samarbeidsløsninger med eksterne. Etter departementets vurdering bør det ligge innenfor styrets ansvarsområde å treffe beslutninger om eventuell konkurranseutsetting av rene service- og støttefunksjoner ut fra forretningsmessige hensyn.

Posten, som en av Norges største arbeidsgivere og med aktiviteter over hele landet, har en sentral rolle når det gjelder sysselsettingen i distriktene. Det legges derfor vekt på at selskapet bl.a. utnytter teknologien til å opprettholde desentraliserte lokaliseringer der det er grunnlag for det. Samferdselsdepartementet vil samtidig understreke at Postens medvirkning mht. målet om å opprettholde en desentralisert befolknings- og næringsstruktur først og fremst må være konsentrert om å tilby landsdekkende posttjenester til rimelig pris og til god kvalitet og om å tilby Postbankens grunntjenester.

Investeringsplaner

Investeringsbehovet i planperioden er anslått til 600 - 800 mill. kroner pr. år. Dette er omtrent uendret i forhold til investeringsnivået i 1997 og 1998. Konserndelen har som mål å oppnå et driftsresultat på rundt 550 mill. kroner i 1999 voksende til rundt 800 mill. kroner i år 2003.

Departementet legger med utgangspunkt i Postens strategiplan for perioden fram til år 2000 til grunn at selskapets investeringer i planperioden vil kunne egenfinansieres.

Dersom investeringsvolumet blir større enn forutsatt, legger departementet med utgangspunkt i Postens strategiplan primært til grunn at finansieringen vil kunne skje ved salg av eiendeler.

4.2 Komiteens merknader

Komiteen er kjent med at Postens styre har lagt en strategiplan for å oppnå et tilfredsstillende økonomisk resultat for tidsrommet 1998-2000.

Komiteen er enig med departementet i at det generelt er godt samsvar mellom de hovedstrategier som er presentert i Postens § 10-plan og de rammebetingelsene som er lagt til grunn fra Stortingets side.

Komiteen er kjent med at Posten skal forbedre sin lønnsomhet ved å effektivisere det totale leveranseapparatet og styrke markedsførings- og salgsapparatet innenfor Postens virksomheter.

Komiteen har merket seg at Posten vurderer å konkurranseutsette enkelte service- og støttefunksjoner.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Venstre, ser det som svært viktig med en oversiktlig og kontrollerbar organisasjonsstruktur. Det forutsettes at oppsplitting eller utskilling av basistjenester i selskapene og vesentlige støttefunksjoner ikke skal

kunne gjennomføres uten en forutgående behandling i Stortinget.

Flertallet vil se det som et mål at ny virksomhet innenfor Posten så langt som mulig skal plasseres i distriktene, og at dette følges opp når Posten tar ny teknologi i bruk.

Flertallet er kjent med at det har vært et stigende sykefravær i Posten de siste åra, og at det nå er satt fokus på helse, miljø og sikkerhet, med tanke på å få redusert sykefraværet.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og Høyre vil understreke viktigheten av at Posten skal tilby kvalitativt gode tjenester over hele landet og med enhetlige priser. Det er viktig at Posten fokuserer på å nå de kvalitetsmål som er satt for selskapet. Det er ikke akseptabelt at Posten som statlig monopolselskap skal kunne omdefinere kvalitetsmålene når selskapet ikke når kvalitetsmålene Stortinget har fastlagt.

Posten har i den senere tid pålagt kunder å flytte postkasser plassert ved egen bopel til samlestativer i nærområdet. Dette oppfattes av mange kunder som en forringelse av Postens tjenestetilbud. Disse medlemmer kan bare akseptere en omlegging av samlestativ hvis dette er nødvendig for at kundene skal få et kvalitativt bedre tjenestetilbud. Det er ikke akseptabelt at Posten reduserer servicenivået ut fra ønsket om å redusere sine forpliktelser overfor kundene.

Offentlige servicekontor

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Venstre viser til at ved behandling av St.meld. nr. 41 (1995-96), jf. Innst. S. nr. 285 (1995-96), fattet Stortinget følgende vedtak:

"Forsøkene med offentlige servicekontor utvides til å prøves på flere områder, med sikte på etablere permanente samarbeidsformer."

Flertallet er kjent med at Regjeringen har satt ned en arbeidsgruppe som skal gå gjennom de tiltak som kreves for etablering av offentlige servicekontor i kommunene.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti konstaterer at permanente samarbeidsformer ikke er etablert.

Dersom et slikt tverretattlig samarbeid mellom statsetatene skal etableres før det har skjedd ytterligere omorganisering i etatene, må det utvikles en modell basert på pakkelsesløsninger utviklet sentralt i etatene.

En slik løsning kan bidra til at postkontorene får utvidet aktivitet som alternativ til den skrankevirksomheten som er inne i sterk reduksjon.

5. SAMFUNNSPÅLAGTE TJENESTER

5.1 Sammendrag

Posten skal etter krav i konsesjonen utarbeide en årlig rapport til Post- og teletilsynet over virksomhetens oppfyllelse av samfunnspålagte oppgaver og service- og kvalitetsmål på området for formidling av landsdekkende postsendinger, herunder på enerettsområdet, jf. pkt. 5.1 i meldingen. Rapportering av servicenivået i 1997, særlig når det gjelder framsendingstid for prioritert brevpost, viser at Posten står overfor store utfordringer for å sikre en tilfredsstillende kvalitet iht. de krav som er satt i konsesjonen. Styret for Posten har i sin plan for virksomheten i 1998 rettet et særlig fokus på dette.

I forhold til Post- og teletilsynets kommentarer og vurdering av Postens oppfyllelse av konsesjonsvilkår for 1997, forutsetter departementet at Post- og teletilsynet og Posten arbeider videre med å klarlegge hvilke variabler som er best egnet til å si noe om utvikling i servicenivået og som vil kunne dokumenteres, samt en nærmere fastsettelse av målekriterier. Departementet har også bedt Posten og Post- og teletilsynet om, i samarbeid med eksterne konsulenter, å utarbeide nye målemetoder i forhold til prioritert brevpost. Dette for å kunne få fram resultater ved målinger som vil danne reelt grunnlag for spesifikke krav til prioritert brevpost.

Samferdselsdepartementet legger til grunn at posttjenester er viktige servicefunksjoner som skal finnes og betjenes privatpersoner og bedrifter i hele landet, og at en svekkelse av postservicen ikke kan aksepteres. Departementet har med dette som utgangspunkt, i samarbeid med Post- og teletilsynet, blant annet startet opp et utredningsprosjekt knyttet til måling av kvaliteten på landsdekkende posttjenester. Resultatene fra arbeidet, som utføres av SNF (Stiftelsen for samfunns- og næringslivsforskning) i Bergen, ventes å foreligge rundt årsskiftet 1998/99. Departementet legger til grunn at resultatene fra arbeidet vil gi grunnlag for en nærmere gjennomgang og drøfting av aktuelle tiltak for å oppnå en tilfredsstillende service i forhold til kundenes behov, og for å finne fram til bedre metoder for måling og rapportering iht. konsesjonskravene.

I tillegg til konsesjonskrav om oppfyllelse av de ordinære samfunnspålagte oppgavene, er det også krav om at Posten skal oppfylle særskilte samfunnspålagte oppgaver.

Det framgår av krav i konsesjonen at Posten mot vederlag skal videreføre dagens ordning med ytelser til totalforsvaret for å sikre behovet for relevante posttjenester under beredskap, kriser og krigsforhold.

Det har i flere år vært arbeidet med en modell for beregning av behovet for statlig kjøp av posttjenester. Det er gitt en nærmere redegjørelse for hvor langt dette arbeidet er kommet i Samferdselsdepartementets budsjettproposisjon for 1999. For 1999 er det foreslått 580 mill. kroner til statlig kjøp av posttjenester, det samme som gitt bevilgning for 1998.

I konsesjonen er det stilt krav om at Posten skal legge fram separate regnskap for sin tjenesteproduksjon innen henholdsvis enerettsområdet og landsdekkende posttjenester utenom enerettsområdet. Ved produktregnskap skal Posten dokumentere at inntekter fra enerettsområdet ikke brukes til å kryssubsidiere konkurranseutsatte tjenester verken innenfor eller utenfor basistjenestene. Produktregnskapet for 1998 vil bli avgitt iht. de generelle kravene i konsesjonen, men f.o.m. 1999 vil produktregnskapet utarbeides i tråd med nye regler.

5.2 Komiteens merknader

Komiteen er kjent med at det i Samferdselsdepartementets budsjettproposisjon for 1999 er vist til at postføring til og fra Svalbard så langt ikke har vært inne i beregningsmodellen for statlig kjøp.

Komiteen forutsetter at Regjeringen kommer tilbake med dette spørsmålet i forbindelse med Svalbardmeldinga fra Justisdepartementet.

6. AVKASTNINGSKRAV OG UTBYTTEPOLITIKK

6.1 Sammendrag

Avkastningskrav og utbyttepolitikk inngår som et viktig ledd i den samlede eieroppfølgingen av statlige selskaper og er viktige styringsredskaper for staten.

Avkastning

Samferdselsdepartementet vil fastsette et avkastningskrav for Posten basert på kapitalverdimodellen, jf. pkt. 6.2 i meldingen.

Samferdselsdepartementet foreslår med utgangspunkt i dagens rentenivå og en vurdering av den selskapsesifikke risikoen som er knyttet til Postens virksomhet, at det fastsettes krav om en egenkapitalavkastning på 9,2 pst. i planperioden. Det fastsatte avkastningskravet vil formidle statens oppfatning av hvilken avkastning selskapet minimum bør ha på sin egenkapital for at lønnsomheten skal være tilfredsstillende. Avkastningen vil for øvrig, i den grad dette er mulig, måtte vurderes opp mot avkastningen i selskaper som driver sammenlignbar virksomhet.

Departementet legger til grunn at det vil være nødvendig med eksterne verddivurderinger av selskapets kapital som grunnlag for å få et mest mulig korrekt bilde av selskapets reelle verdier, og derved for måling av avkastningen. Departementet legger i utgangspunktet til grunn at eksterne verddivurderinger bør gjøres med 2-4 års mellomrom.

Utbytte

Ut fra en vurdering av selskapets situasjon ser styret det som et mål å bygge opp egenkapitalen slik at selskapet får en egenkapitalandel i forhold til sysselsatt kapital på 40 pst. innen år 2001. Etter styrets vurdering

bør egenkapitalen økes gjennom tilbakeholdt overskudd ved at det ikke utbetales utbytte før målsettingen om en egenkapitalandel på 40 pst. er oppfylt. Per 31. desember 1997 var egenkapitalandelen 27,8 pst. når kassehold for Postbanken er fratrukket.

Samferdselsdepartementet er ikke enig i styrets vurdering om at det ikke bør utbetales utbytte før målsettingen om en bestemt egenkapitalandel er oppfylt. Departementet legger samtidig til grunn at Samferdselsdepartementet, som ansvarlig eier av Posten, til enhver tid vil måtte vurdere selskapets egenkapitalsituasjon, herunder egenkapitalens størrelse og sammensetning.

Samferdselsdepartementet ser det som viktig å sikre Posten en finansiell fleksibilitet som gjør konsernet i stand til å tilpasse seg endringer i markedssituasjonen og til å gjennomføre nødvendige omstillinger for å sikre en rasjonell og effektiv drift på noe lengre sikt. Samferdselsdepartementet vil foreslå at man for planperioden 1998-2000 legger til grunn en utbyttepolitikk med krav om en utbyttebetaling tilsvarende 30 pst. av overskuddet etter skatt.

Hvor stort utbytte staten som eier bør ta ut av de selskapene den eier, vil generelt avhenge av det enkelte selskaps situasjon og den strategi eieren har etablert for selskapet.

6.2 Komiteens merknader

Komiteens flertall, medlemmene fra Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti, Høyre, Senterpartiet og Venstre, vil uttrykke støtte til departementets syn på utbyttepolitikken for Posten og kan ikke støtte at staten skal frasi seg retten til utbytte før egenkapitalprosenten har nådd 40.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti vil understreke viktigheten av at Posten har forutsigbarhet i sine rammebetingelser, bl.a. i sin utbyttepolitikk.

7. FORSLAG FRA MINDRETALL

Forslag fra Fremskrittspartiet og Høyre:

Posten Norge BA omdannes til aksjeselskap fra 1. januar 2000.

8. KOMITEENS TILRÅDING

Komiteen har ellers ingen merknader, viser til meldingen og rå Stortinget til å gjøre slikt

vedtak:

St.meld. nr. 16 (1998-99) - om virksomheten til Posten Norge BA - vedlegges protokollen.

Oslo, i samferdselskomiteen, den 25. mars 1999.

Oddvard Nilsen,
leder.

Gunn Olsen,
ordfører.

May Britt Vihovde,
sekretær.